

BEST PRACTICE

เรื่อง ทางเลือกทางรอดชาวนาไทย
อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เสนอโดย

นายชาตรี จันทรวีระชัย
นายอำเภอกุยบุรี

การดำเนินการโครงการทางเลือกทางรอดชาวนาไทย
(Best Practice)

1. ความเป็นมาและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

อำเภออุบลนบุรี มีเกษตรกรประกอบอาชีพทำนา จำนวน 1,054 ครัวเรือน และมีพื้นที่ปลูกข้าว ประมาณ 17,287 ไร่ ซึ่งอาชีพทำนาในปัจจุบันเป็นอาชีพที่ค่อนข้างไร้อนาคต เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูงแต่ขายข้าวได้ในราคาต่ำ จากการสำรวจเกษตรกรทำนา พบว่า ชาวนามีต้นทุนการผลิตต่อไร่ ต่อ 1 ฤดูกาลผลิต 4 เดือน ประมาณ 6,000 บาท แต่ขายข้าวได้เพียง 7,000 – 7,200 บาท หรือมีรายได้ประมาณ 250 บาท ต่อ 1 ไร่ / 1 เดือน เท่านั้น ซึ่งน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับกรปลูกพืชผลอย่างอื่น และน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับค่าจ้างแรงงานของกรรมกรที่มีรายได้วันละ 300 บาท ซึ่งทำนา 1 เดือน ชาวนามีรายได้น้อยกว่ากรรมกรรับจ้างขายแรงงาน 1 วัน

อนาคตอาชีพการทำนาจึงดูไร้อนาคตยิ่งขึ้น หากเปรียบเทียบกับประเทศที่เป็นคู่แข่งตลาดข้าวของไทย เช่น เวียดนาม พม่า กัมพูชา และอินเดีย ซึ่งชาวนาไทยมีต้นทุนการทำนาสูงจากการใช้ปุ๋ยและสารฆ่าแมลงที่สูงถึง 60 – 70% ในขณะที่ประเทศเวียดนาม กัมพูชา พม่า อินเดีย แทบจะ ไม่มีค่าใช้จ่ายเรื่องปัจจัยการผลิตดังกล่าว ส่วนค่าจ้างแรงงานใน 4 ประเทศที่กล่าวมาก็ถูกกว่าประเทศไทย 2 – 3 เท่า ปัญหาดังกล่าวถ้ารัฐบาลไม่เข้ามาแก้ไข และให้การช่วยเหลือ อนาคตชาวนาไทยคงจะอยู่รอดค่อนข้างยาก โอกาสที่ชาวนาจะสูญเสียที่ดินทำกินมีสูงขึ้น และจะมีภาระหนี้สินต่างๆ มากขึ้นเป็นดินพอกหางหมูที่ยากต่อการแก้ไข

อำเภออุบลนบุรีตระหนักถึงปัญหาอาชีพทำนาเป็นอย่างยิ่ง และเพื่อตอบสนองนโยบายรัฐบาล เรื่องการลดพื้นที่ทำนาลง จึงได้จัดทำโครงการทางเลือกทางรอดชาวนาไทย โดยการอบรมชาวนาให้เห็นถึงปัญหาของอาชีพทำนา อนาคตของชาวนา และให้ความรู้แก่ชาวนาในการปลูกพืชอย่างอื่นที่มีอนาคตที่ดีกว่า มีตลาดรองรับการผลิต ทำรายได้ดีกว่าการทำนาเป็นอย่างมาก เช่น การปลูกมะพร้าวอ่อนหรือมะพร้าวน้ำหวาน มะพร้าวน้ำหอม ปลูกพืชผัก และผลไม้โดยเน้นเพื่อการส่งออก หลังจากการอบรมเสร็จจะนำชาวนาที่ผ่านการอบรมไปทัศนศึกษาแปลงผักผลไม้ ตลาดผักผลไม้ ตลาดมะพร้าวอ่อน ตลาดมะพร้าวใหญ่ ที่จังหวัดราชบุรี เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ชาวนา

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น อำเภออุบลนบุรีจึงจัดทำโครงการทางเลือกทางรอดชาวนาไทยขึ้น โดยหวังว่าเมื่อการอบรมชาวนาเสร็จแล้ว จะมีชาวนาบางส่วนลดพื้นที่การทำนาลง และหันไปปลูกพืชที่แนะนำที่มีอนาคตมากกว่าหาว่าชาวนาสามารถปรับเปลี่ยนอาชีพได้แม้เพียงบางส่วนเป็นการนำร่องก็ถือว่าการอบรมตามโครงการทางเลือกทางรอดชาวนาไทยประสบความสำเร็จคุ้มค่าต่อการลงทุน

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่อำเภออุบลนบุรี ได้รับความรู้เรื่องสถานการณ์ข้าวในปัจจุบัน
- 2) เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่อำเภออุบลนบุรี ได้รับการถ่ายทอดความรู้การปลูกมะพร้าวอ่อนหรือมะพร้าวน้ำหอม หรือมะพร้าวน้ำหวาน และการตลาด
- 3) เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่อำเภออุบลนบุรี ได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกผัก การปลูก ไม้ผล และตลาดผักและผลไม้เพื่อเพิ่มรายได้
- 4) เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่อำเภออุบลนบุรี ลดพื้นที่ปลูกข้าวโดยปลูกมะพร้าวอ่อนหรือมะพร้าวน้ำหวาน พืชผักและผลไม้ทดแทนการปลูกข้าว

2

3. แนวทางปฏิบัติ

- 1) ประชาสัมพันธ์โครงการทางเลือกทางรอดชาวนาไทยและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ให้เกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำนา เข้าใจถึงสถานการณ์การปลูกข้าวในปัจจุบัน และอนาคตจะเป็นอย่างไรถ้าไม่ปรับเปลี่ยนพื้นที่การทำนา
- 2) รับสมัครชาวนาที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองเข้าร่วมโครงการ
- 3) กำหนดวัน เวลา และสถานที่ ให้ชาวนาเข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ และศึกษาดูงาน
- 4) ถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกมะพร้าวอ่อนหรือมะพร้าวน้ำหวาน การปลูกผัก และผลไม้เพื่อเพิ่มรายได้ เป็นพืชทางเลือกทดแทนการปลูกข้าวในพื้นที่อำเภออุบลนบุรี

5) นำเกษตรกรชาวนาที่เข้ารับการอบรมศึกษาดูงานการปลูกมะพร้าว น้ำหอมหรือมะพร้าว น้ำหวาน การปลูกพืชผัก และผลไม้เพื่อเพิ่มรายได้ในต่างจังหวัด และศึกษาดูงานโรงงานรับซื้อมะพร้าวหรือมะพร้าว น้ำหวาน และมะพร้าวผลใหญ่ในพื้นที่จังหวัดตราดบุรี

6) ติดตามและประเมินผลเกษตรกรชาวนาหลังการอบรมไปแล้ว 3 เดือน ว่าได้นำความรู้ที่อบรมไปปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

4. วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มของชาวนาให้มีการประชุมปรึกษาหารือในการประกอบอาชีพทำนาอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อให้ได้รับข่าวสารการประชาสัมพันธ์จากทางราชการ และมีการวางแผนการปฏิบัติงานภายในกลุ่มชาวนา

2) ส่งเสริมการดำเนินวิถีชีวิตชาวนาอย่างเรียบง่ายโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักความพอประมาณ การมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี

3) การให้ความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และข้อมูลทางเลือกแก่เกษตรกรชาวนา นำไปสู่การลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้แก่ครัวเรือนของชาวนา

4) ชาวนาได้รับความรู้จากการอบรม และดูงาน เรียนรู้จากสถานการณ์จริง ได้เห็นวิธีการปฏิบัติ และการตลาดของสินค้าเกษตรจะทำให้ชาวนามีความมั่นใจ กล้าพูด กล้าแสดงออกทางความคิดจะนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นต้นแบบแก่เกษตรกรชาวนาในหมู่บ้านและตำบลข้างเคียงต่อไป

5. ปัจจัยความสำเร็จ

การปฏิบัติงานโครงการทางเลือกทางรอดชาวนาไทย ให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีปัจจัยแห่งความสำเร็จ ดังนี้

- 1) นโยบายการลดพื้นที่การทำนา และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอาชีพทำนาของนายอำเภออุบลบุรี
- 2) ต้องประกาศเป็นวิสัยทัศน์ของอำเภอให้ชัดเจน “อำเภออุบลบุรี มีพืชผัก ไม้ผลดี มีมากมาย”
- 3) ต้องกำหนดระยะเวลาการทำงานโครงการให้ชัดเจน
- 4) มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ชาวนาทราบโดยทั่วถึง มีการประชุมชี้แจงโครงการให้ชัดเจน และมีแบบสอบถามการเข้าร่วมโครงการแก่ชาวนา

3

- 5) มีการรวมกลุ่มชาวนาและมีคณะกรรมการบริหารกลุ่มที่เข้มแข็ง
- 6) มีการประชุมกลุ่มชาวนาอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อวางแผน และติดตามการเข้าร่วมโครงการของสมาชิกในกลุ่ม
- 7) ความร่วมมือร่วมใจ ความสามัคคี และความขยัน อดทนของชาวนา
- 8) ความเอาใจใส่ของผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มชาวนา เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพัฒนาอาชีพของชาวนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน
- 9) มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ประสานงานโครงการอย่างต่อเนื่อง
- 10) การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

แหล่งข้อมูล

1. ที่ทำการปกครอง (กลุ่มงานบริหารงานปกครอง) อำเภออุบลบุรี
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โทรศัพท์ 032 - 681430
2. สำนักงานเกษตรอำเภออุบลบุรี อำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
โทรศัพท์ 032 - 6817๑๑

